

351e concert
vrijdag 7 december
2012
20.00 uur

ATOS TRIO

THOMAS HOPPE, PIANO

**ANNETTE VON HEHN,
VIOOL**

**STEFAN HEINEMEYER,
CELLO**

Grote zaal
Deventer
Schouwburg

PROGRAMMA

Joseph Haydn (1732-1809)

Trio voor piano, viool en cello
in C gr. t. Hob. XV: 27 (1796)

Allegro
Andante
Finale: Presto

Claude Debussy (1862-1918)

Trio voor piano, viool en cello
in G gr. t. (*Fiesole*, 1880)

Andantino con moto allegro-
Allegro appassionato-
Tempo 1
Scherzo– Intermezzo:
Moderato con allegro-
Un poco più lento-Tempo 1
Andante espressivo
Finale: Appassionato

PAUZE

Ludwig Van Beethoven (1770-1827)

Trio voor piano, viool, en cello
in Bes gr. t. op. 97 (1811)
(*'Erzherzog-trio'*)

Allegro moderato
Scherzo: Allegro
Andante cantabile,
ma però con moto
Allegro moderato– Presto

Het Duitse ATOS Trio werd opgericht in 2003 en speelt sindsdien in ongewijzigde samenstelling. Al spoedig kreeg het grote waardering, vooral door de 'waarachtigheid' van zijn interpretaties. In 2007 werd het onderscheiden met de 'Kalichstein-Laredo-Robinson International Trio Award', wat twintig optredens in de belangrijkste zalen in de USA mogelijk maakte, o.a in Carnegie Hall in New York. Naar aanleiding van één van die concerten schreef de Detroit Press: 'Three voices – one sound: The kind of pitch-perfect unanimity of phrasing, tone, feeling and interpretation that distinguishes the finest chamber ensembles'. In datzelfde jaar won het ATOS Trio op de vijfde 'Melbourne International Chamber Music Competition' niet alleen de eerste prijs maar ook de the 'Grand Prize', the 'Musica Viva Tour Prize', and the 'Audience Prize'. Een jaar eerder had het Trio de eerste prijs 'met aantekening voor de beste Schubertinterpretatie' op het 'Wettbewerb Franz Schubert und die Musik der Moderne' in Graz gewonnen. Inmiddels zijn diverse cd's van het trio verschenen die, het zal niet verbazen, met veel lof werden onthaald. Het ATOS Trio treedt vanavond voor de eerste keer in Deventer op, maar Annette von Hehn speelde hier al eerder: op 22 oktober 2004 (300e concert) met Spectrum Concerts Berlin.

Bij de grote veranderingen die in de tweede helft van de 18e eeuw optraden in de muziek heeft **Joseph Haydn** een cruciale rol gespeeld: hij gaf de symfonie zijn eigen vorm en het strijkkwartet evolueerde bij hem tot een superieur genre met vier gelijkwaardige stemmen. Tijdens zijn leven werd

Haydn 'wereld'-beroemd (Europa). Maar reeds een generatie later, de tijd van Schumann en de vele grote 'romantische' componisten, geraakte zijn werk in de marge en hield nog maar een schijntje van zijn enorm aantal composities repertoire. Pas in de loop van de 20e eeuw, vooral na de 2e wereldoorlog, werd de ongelooflijke inventiviteit van zijn oeuvre herontdekt, maar zijn pianotrio's bleven nog lang een ondergeschoven kindje, gevolg van de ongelijkwaardige rol die de cello is toebedeeld. Toch doet dit laatste niets af aan de muzikale waarde van deze werken; wanneer men goed luistert heeft de cello soms prachtige passages en is zijn rol hoewel grotendeels bescheiden toch onmisbaar. Haydn, najaar 1795 teruggekeerd in Wenen na zijn tweede verblijf in Engeland, componeerde in 1796 drie pianotrio's (Hob. XV: 27, 28 en 29) die hij opdroeg aan de in Londen wonende pianiste Theresa Jansen. Technisch veeleisende stukken die in 1797 in Londen werden uitgegeven.

Het eerste deel van het trio in C begint briljant en laat een overvloed aan motieven en ritmische contrasten horen die improvisatorisch aandoen. Het Andante opent intiem en lyrisch waarna een gedeelte in mineur volgt dat met heftige ritmische forte-accenten een schokkend effect heeft; de herhaling van de lyrische opening mondt uit in een cadensachtige passage voor de piano. Het Presto is een rondoachtig deel vol verrassende en geestige vondsten met een vaak dramatische lading.

Zomer 1880 trad de 18-jarige **Claude Debussy** in dienst bij de steenrijke weduwe Nadezjda von Meck, bekend als weldoenster van Tsjajkovski, om muzieklessen te geven aan haar dochters tijdens de vakantie. Debussy reisde drie zomers met de familie mee. Mevrouw hield er ook een trio op na, waarvan Debussy (de jongen rechts op de

foto) de pianist was en voor deze combinatie componeerde hij zijn trio in G. Dit jeugdwerk was, nadat

Debussy was uitgegroeid tot een beroemd componist, in de vergetelheid geraakt. In 1980 kwam een autograaf van het eerste deel en van de volledige cellopartij terecht in de collectie van de Pierpont Morgan Library in New York. In 1982 werd in de nalatenschap van een oud-leerling van Debussy, Maurice Dumesnil (1886-1974), het handschrift van de andere drie delen gevonden dat zich bevond in de bibliotheek van The University of Michigan (Ann Arbor). In dit manuscript had Debussy een groter notenschrift gebruikt dan in de in New York gevonden partituur en ook waren er verschillen in de cellopartij, kortom: twee versies! Eén pagina ontbrak, mt. 210-234 van het laatste deel, en ook bleek dat Dumesnil de laatste vier maten van het trio had weggeschonken. Deze maten had hij echter wel zelf overgeschreven. De ontbrekende delen van het manuscript zijn tot nog toe niet teruggevonden, maar op basis van de cellopartij is er een reconstructie gemaakt en zo kon het trio in 1986 worden uitgegeven. In dit werk is het karakteristieke van de latere Debussy nog niet te horen. Hoewel invloeden van Schumann, Franck en Fauré waarneembaar zijn, is het toch zeer origineel.

Vijftien jaar nadat Haydn zijn laatste pianotrio's componeerde, schreef Beethoven zijn laatste, grootse trio dat de naam meekreeg van zijn, waarschijnlijk allerbeste, vriend Rudolph aartshertog van Oostenrijk (1788-1831), de jongste zoon van de Groothertog van Toscane die in 1790

als Keizer Leopold II naar Wenen kwam. Beethoven was in 1803 de muziekleraar van Rudolph geworden en hun vriendschappelijke relatie hield stand tot Beethovens dood. Bijna vijftientwintig jaar vriend van iemand als Beethoven! Dat zegt wel iets over de psychologische kwaliteiten van Rudolph, die meermaals zijn invloed aanwendde om Beethoven terzijde te staan bij de vele conflicten en affaires die door diens onbehouden gedrag plachten te ontstaan. Rudolphs zwakke gezondheid, maar waarschijnlijk meer nog zijn zachtmoedige karakter, maakte hem ongeschikt voor een militaire opleiding. Hij wijdde zich aan de kunst en de kerk, was een goed pianist, componeerde enkele verdienstelijke werken en had een talent voor het maken van kopergravures. Beethoven heeft vele belangrijke composities aan hem opgedragen: o.a. het 4e en 5e pianoconcert, drie grote pianosonates, de vioolsonate op. 96 en de Grosse Fuge op. 133. Rudolph werd in 1819 benoemd

tot aartsbisschop van Olmütz en tot kardinaal. Beethoven beloofde toen voor die gelegenheid een mis te schrijven en dit werd de Missa Solemnis die echter pas in 1823 gereed kwam, drie jaar na de wijding. Alleen aan Beethovens laatste pianotrio is de naam van Rudolph onverbrekkelijk verbonden. Waarom? Misschien omdat dit trio een afspiegeling zou kunnen zijn van Rudolphs karakter. Opmerkelijk vaak staat in de partituur 'dolce' genoteerd, beide Allegro's zijn voorzien van de toevoeging 'moderato', het Scherzo is fijnzinnig en bevat een chromatisch verlopend middendeel in mineur dat becommernis oproept, maar uitloopt in een stralend Des-groot

akkoord waarna een karakteristiek bevrijdend en

zonnig thema meerdere malen terugkeert in de pianopartij, onderstreept door mineurakkoorden met sforzati in een gepunteerd ritme door viool en cello:

hemelse verlichting tegenover aards verdriet? Het derde deel, bestaande uit vier variaties op een hymneachtige melodie, is diepzinnig en ingehouden, maar dient 'toch met beweging' (però con moto) te worden uitgevoerd. Na de laatste variatie, 'poco più adagio', keert het andante-thema terug waarna elementen van doorwerking en coda worden verenigd en het deel vredig uitklinkt. Direct aansluitend volgt het feestelijke laatste deel.

De eerste openbare uitvoering van dit werk vond plaats op 11 april 1814 door Beethoven zelf met violist Schuppanzigh en cellist Linke. Een paar weken later werd deze uitvoering in het Prater herhaald en dit was de laatste keer dat Beethoven in het openbaar optrad als pianist.

Volgende concert:
Dinsdag 15 januari 20.00 uur
Lenneke Ruiten, sopraan
Thom Janssen, piano

Liederen van Purcell, Haydn, Schumann (Mignon-Lieder), Guus Janssen, Duparc en Rachmaninov.

19 u: Inleiding Guus van Es, musicoloog

Programma's en recensies vindt u op
www.kamermuziek-deventer.nl